

KÜRESEL DİL OLUŞTURMA ÇABALARI VE AZ GELİŞMİŞ ÜLKE ÜNİVERSİTELERİ

Ayşe İRMİŞ

Nursin ALABOĞA

1. Dil Ekseninde Kimlik

Kültür, bir toplumun farklı zaman boyutlarındaki ve farklı hayat mekânlarındaki varlığını şekillendiren, temsil eden ve o topluma şahsiyet kazandıran kimliği olup, toplumların devamlılıklarını sürdürmede, mevcut şartlara ayak uydurmalarında ve her türlü değişimlerinde çok önemli bir rol oynar. Çünkü kültür, toplumsal ve tarihsel bir olgu olarak geçmiş zamanlarda ve mevcut zaman içerisinde, o toplumdaki bireylerin ve grupların kendileri için yarattıkları ortak yaşama biçimidir. Belli bir topluma mahsus olan kültür, o toplumun tarihi ve coğrafi şartlarından doğmuş sosyal bir varlık ve kimlik anlamına gelir. Bu çerçevede, kendi kültürünü yaratmak ve üretmek, kendi yaşam biçimini yani kimliğini inşa etmek demektir.

Kültür, bir toplumun önceki nesiller tarafından yaratılıp, şimdiki nesiller tarafından da yeni katkılar yapmak suretiyle gelecek nesillere aktarılan bir yaşam biçimidir. Böyle bir yaşam biçimi durağan ve statik bir yapıda olmakta çok, kendi iç bünyesinden, fiziki çevresinden ve başkaca kültür sistemlerinde kaynaklanan çok sayıdaki faktör grubu tarafından değişmeye maruz kalan dinamik bir oluşumdur. 19. yüzyıl Batı medeniyet dairesindeki kültür sistemlerinin diğerlerine göre büyük bir güç kazanmasından sonra, denilebilir ki, batı dışı toplumların kültür yapılarındaki değişimlerde, batıdan gelen kültür değiştirme faktörlerinin etkisi oldukça fazladır. Ayrıca, bu dönemden sonra meydana gelen kültür değişimleri, önceki zamanlarda olan değişimlerden çok daha kapsamlı ve etkileyici olmuştur. Kültürde meydana gelen herhangi bir değişim ise aslında o toplumun bireylerinin davranışlarında meydana gelen bir değişimdir. Kültürün, kendi iradesine göre serbest ve özgür bir ortamda değişmesi o toplumun kendi yaşam biçimindeki değişime toplumsal ihtiyaç ve süreçlerine göre, kendisinin karar vermesidir. Aynı şekilde, toplumun bireylerinin üzerinde zor kullanılarak, dayatılarak ya da etkili iletişim teknikleriyle gerçekleştirilen tek yanlı etkileme ve yönlendirme çalışmaları, toplumun yaşam biçiminin yani kimliğinin tepeden inme zecrî yöntemlerle değiştirilmesi anlamına gelmektedir. Günümüz örneklerinden de bilindiği üzere, geniş ölçüde kültür üzerinde, ilgili toplumun iradesine ve beklentilerine uymadan yapılan değişimler, değişimi yapan kaynağa, değişimin türüne, değişimin yapıma şekline ve elbette ki değişimin niteliğine bağlı olarak, toplumları zayıf, dayanıksız, köksüz ve dolayısıyla nispeten bağımlı ve güdümlü hale getirebilir.

Bugün, az gelişmiş ülke toplumlarının, uğruna at koşturdukları modernleşme çabalarının sonucunda, kendi bünyelerinde iki ayrı tarih bulunan iki ayrı “yaşam biçimi” yarışmaktadır. Birisi, az gelişmiş ülkenin kendisinin sahip olduğu tüm tarihi şartların ve durumların şekillendirdiği yerli ve geleneksel kültür iken; diğeri gelişmiş batı toplumlarının yaşadığı tüm tarihi şartlarının ve durumlarının ürettiği “çağdaş-modern” dünya görüşünün bir şekilde tatbik edilmeye çalışılmasıyla ortaya çıkan “modernlik” projesidir. Bir bakıma, egemen ve güçlü modernlik çabaları, yerli ve geleneksel olan kültür öğeleri üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır. Az gelişmiş ülke yöneticileri ve diğer elitleri, “modernlik projeleri” sayesinde, özellikle toplum üzerindeki “hâkimiyet” araçları sayılan ekonomi, enformasyon, silah ve

eğitim-öğrenim süreçlerini denetimleri altına alarak, kendi toplumlarının “geleneksel yaşam biçimini” dönüştürme konusunda çok büyük bir imkân elde etmektedirler. Ayrıca, toplumun eğitim ve öğrenim faaliyetleriyle daha sık karşılaşmış ve etkilenmiş olan kesimlerinin “daha iyi bir hayat yaşama” arzusu ile “lüks hayat özlemleri” devreye girmektedir. Böylece, az gelişmiş ülkelerde, adeta “modern kültür” ile “geleneksel kültür” öğeleri ve taraftarları arasında zaten var olan farklılık ve ayrımlar daha büyük yarılmaları ve parçalanmaları, hatta karşılıklı gerilim ve çatışmaları ortaya çıkarmaktadır. Başka bir ifadeyle az gelişmiş toplumlardaki “dual yapıyla” ortaya çıkan yarılmaların ve kutuplaşmaların beslendiği her kavram çifti içerisinde birinin öteki üzerinde, çoğunlukla da “modernin” “geleneksel olan” üzerinde, bir taraftan erk kullanma gücü fiilen yaratılırken, diğer taraftan da böyle bir üstünlüğün kaçınılmazlığına ve zorunluluğuna her zaman ihtiyaç varmış gibi algılatılabilir. Meselâ, modern-geleneksel ayrımı kültürün hemen hemen her alanında kendi iz düşümü olarak, etkilemeyi ve çatışmayı besleyecektir. Modern-geleneksel kavram çiftinin izdüşümü olarak; doğu-batı, birey-toplum (Kahraman, 2002:1-3), yönetici-yönetilen kavram çiftlerinde de ayrım ve farklılaşma keskinleşecektir. Bu keskinleşmenin ana sebebi, kavram çiftlerinin birinin diğerine üstün kılınmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle az gelişmiş ve kimlik kaybı tehlikesiyle yüz yüze gelen ülkelerde, “gelişmiş ülke-az gelişmiş ülke” ayrımında, gelişmiş batılı ülkelerin, dünyanın geri kalanındaki ülkelere daha güçlü olduğu ve onlar üzerinde erk kurabileceği yetisine sahip olabileceği düşüncesi, az gelişmiş ülkelerin pek çoğunda yaygın bir kanı oluşturmuştur. Bu telaş ile az gelişmiş ülkelerin ulus devletleri, kendi ulusal simgelerinin ve kavramsal çerçevelerinin içerisinde, gelişmiş ülkelerin teknolojisi, bilgisi, yönetim şekli, siyaseti, ekonomik düzeni, yabancı dili ve “yaşam standardı” ile modernlik adına doldurarak, hiç olmazsa “görsellik” ve “görüntü” bağlamında “çağ atlamaya” odaklanmışlardır. Modernizmin ortaya koyduğu varsayıma göre gelişmiş ülkeler, az gelişmiş ülkelere üstündür, buna dayanarak, gelişmiş ülkelerin dünyadaki diğer ülkeler üzerinde (az gelişmiş olduğu düşünölen) etkileme gücüne sahip olduğu varsayılmıştır. Gelişmiş ülkeler, kimi zaman “gelişmişliğe bağlı güçlerini” az gelişmiş ülkeler üzerinde savaşıla ya da uluslar arası siyasetle ve ekonomik krizlerle göstermektedirler. Ancak, asıl etkileşim, az gelişmiş ülkelerin, gelişmiş ülkelere ait, özellikle maddi kültür, ekonomik güç, siyasi güç, teknolojik güç ve dilleri başta olmak üzere onların her türlü kültürel görüntülerini alıp, onlara daha yakın olma ve yakın durma arzularından beslenmiştir. Böylece, gelişmiş ülke-az gelişmiş ülke bağlamıyla, az gelişmiş ülkelerin “batı kültürü merkezli modernleşmeyle” gelişebilecekleri izlenimi yaratılmıştır. Kapalı ekonomi ve ulus devlet anlayışının hâkim olduğu dönemlerde bile az gelişmiş ülke “yöneticilerinin”, “aydınlarının”, “eğitim ve öğretim süreçlerinin”, “bilgi ve enformasyon süreçlerinin” çabalarıyla kendi ülkeleri üzerinde gelişmiş ülke kültürlerini aktarma çabaları onların en vazgeçilmez ve kaçınılmaz misyonları olmuştur. Bu süreç içerisinde, modernizmin bir yaşam tarzı ve dünya görüşü olduğu göz önüne alınarak, gelişmeyi ve modernleşmeyi amaç edinen az gelişmiş ülkeler ve onların yöneticileri taklit ettikleri her ekonomi, teknoloji ve sanayiye ait gelişmenin yanı sıra, batılı gelişmiş ülkelerin dünya görüşlerinin, yaşama biçimlerinin, kültürlerinin ve dillerinin de izleyicisi olmuşlardır.

Bu durum en çok küreselleşme adı altında dünyaya yayılan kapitalist ideolojinin işine yaramıştır. Kapitalizm çerçevesinde bütün bir dünyada yaygınlık kazanan, örtölü bir erotizmle soslanmış reklâm ve tüketim odaklı kültür, hızla az gelişmiş ülkelerin yöneticilerinin stratejik kararlarının referansını oluşturmuştur. Kimi zaman zorlayıcı ve baskıcı kimi zaman da yumuşak geçişlerle, az gelişmiş ülkeler, bizzat kendi yöneticileri tarafından, büyük bir iştahla eğitim ve bilgi süreçleri kullanılarak, batılı gelişmiş toplumlara benzetilmeye çalışılmıştır. Ancak az gelişmiş ülkelerin, gelişmiş ülkelere benzetilme faaliyeti görünüşte teknolojik yenilik ve ekonomik gelişme açısından olurken, fiiliyatta az gelişmiş ülke kültürlerinin gelişmiş ülke kültürlerine benzemesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu uğurda oluşturulan

kurumlar, yeniden yapılandırılan ve değiştirilen yönetim anlayışları, tanımlanan görevler ve sözde “bilim” çabalarıyla güya “teknolojik ve ekonomik” gelişme için, kültürde değişim adına, yozlaşma ortaya çıkmıştır. Toplumla ne pahasına olursa olsun tüketme arzusunun pompalanması sonucunda, üretim kapasitesini aynı hızla büyütmemeyen bu ülkelerde, başta yönetici ve iş çevreleri olmak üzere her kesimde, hırsızlık, yolsuzluk, mafyacılık ve yağmacılık eğiliminde ve eyleminde büyük artışlar meydana gelmiştir.

Yeni kültürel anlayış kendine bir dünya dili edinmeyi de ihmal etmemiştir. Batının en etkili psikolojik savaş aygıtları olarak kullanılan kitle iletişim araçları ve bütün bilişim teknolojilerinden (özellikle bilgisayar ve internet büyük bir teknoloji unsuru olmasına rağmen zihinlerin ve haliyle kültürlerin işgalinde çok önemli bir yumuşak silah olarak kullanılma kapasitesine ve fonksiyonuna sahiptir) daha fazla yararlanılması bahanesiyle, “İngilizce” dünya dili olarak dayatılmıştır. Üstelik az gelişmiş ülkeler bunu teknoloji(!), bilim(!), yaşam standartlarında(!) ilerleme adına gönüllü kabul etmişlerdir. Hâlbuki dil, hem kültürün en önemli belirleyici unsurlarından hem de kültürün nesiller arası aktarılma kanallarından biridir. Ana dilinden vazgeçen, o dilin yerine başka bir dili önceleyen toplumlar kendi kültürlerinden yani kimliklerinden vazgeçip, benzemeye çalıştıkları başka toplumların güdümü altına girerler. Çünkü kendi kimliğinden vazgeçme ya da onu kaybetme şizofrenisine giren toplumların kendi öz değerlerini de kaybedip, başkalarının yalanını kendi doğrularına tercih etme sefaletine düşmeleri kaçınılmazdır.

2. İnsanın Kimliği Adından, Toplumun Kimliği Dilinden Belli Olur

Her toplumda, fertlerinin kendi aralarındaki iletişimi kurmalarını, anlaşmalarını sağlayan dil, o toplumun milli bir özelliği olarak çok sayıdaki işaretler ve sembollerden oluşur. Bu açıdan birer sembol olarak nitelendirilen kelimelerden oluşan dil, ait olduğu toplumun fertleri için ortak bir anlam taşır. Toplumun devamlılığı için, o toplumdaki fertlerin birbirleriyle anlaşma ve iletişim bütünlüğü sağlamaları; başka bir ifadeyle, o toplumun fertlerinin aynı anlama gelen kelimeleri kullanmaları esastır. Şayet toplumun fertleri aynı anlama gelen farklı kelimeler kullanıyorlarsa, toplum içerisinde iletişim ve anlaşma zorlaşacaktır. Toplumdaki fertlerin aynı şekilde ifade edip, birbirlerini anlayabildikleri sembollerden yani kelimelerden faydalanma düzeyleri ne kadar yüksekse ve bu iletişim faaliyeti içerisinde ne kadar çok sayıda sözlü-yazılı sembol kullanıyorlarsa kültür birikimleri de o oranda artacaktır (Eroğlu, 2007:283-285). Bu bağlamda, bir toplumdaki kişiler arasında sosyal ilişkilerin kurulmasında, paylaşılan ve anlaşılabilir dil ve onun bütün unsurları, o toplumun kültürünün varlığında ve devamlılığında vazgeçilemez ve istismar edilemez bir rol oynar. İnsanlık ailesinin örgütlenmesinde her farklı birime kimlik kazandıran, kişilik veren, ben ve biz olma iddiasına sahip kılan, ait olduğu toplumun gelişmesine ivme kazandıran ve o toplumun katkı ve muhafazasına muhtaç olan en ciddi birikimlerden biri hiç şüphesiz ki “dil”dir. Dilini zayıflatan, kendi dilinin yerine başka dilleri önceleyen ve zaman içerisinde dilini yok olmaya mahkûm bırakan toplumlar, önce şahsiyetlerini, sonra da toplum olma vasıflarını kaybeder ve silaha, topa, tüfeğe gerek bırakmadan, önce, “güçlü” ve “egemen”lerin kimliksiz çağdaş köleleri olur, sonra da dünya tarihinden silinirler.

Dilin en karakteristik yanı, “onun toplumsallığıdır”. Dil ile o dili konuşan toplum arasında diyalektik bir bağ vardır. Her dil, kendine özgü bir dünya görüşünü taşır ve bir toplumdaki düşünceler o toplumun dili sayesinde varlık kazanır (Altınörs, 2003:18-19). Dilin yapısı bir toplumun duygu ve düşüncelerinin de yapısını yansıtır. “Sözcükler düşünce bağlamını aşarak, düşünceyi doğuran hayat bağlamında anlamlanır”. Bu işlevleriyle düşünceyi temsil eden dil, aynı düşünceyi bir zihinden diğerine iletmeye de aracılık eder (Özakpınar, 2002:135,139, 146). Dil vasıtasıyla insanlar kendi zihinlerinde kapalı bir biçimde bulunan “ideler”i

başkalarına iletme imkânına kavuşurlar. Bir kısım felsefeciler tarafından “aklın organon’u” sayılan dil sadece düşüncelerin değil aklın da dışı vurum halidir (Altnörs, 2003:18). Aynı zamanda, “dil” ile “akıl” arasındaki bağlantıyı ve işlevselliği temsil eden en kıymetli kavram, “mantık” kelimesi ise “natıkadan” gelir. Semantik olarak incelendiğinde, “natika” söz demektir. Öyleyse mantık, sözü düşünceli ve akıllıca kullanabilmektir, yani mantık, düşüncenin ete kemiğe bürünmüş halidir. Bu durumda, bir toplum kimin dilini kullanıyorsa onun aklıyla onun düşüncelerini gerçekleştirir. Şayet, kendi dilini kullanıyorsa, kendi aklıyla kendi düşüncelerine ve idelerine ulaşacaktır ancak, başka toplumların dilini kullanıyorsa ve kendi toplumunda o dili işlevsel hale getirmeye çalışıyorsa bu durumda da dilini kullandığı toplumun aklıyla hareket edecek ve o toplumun düşüncelerini gerçekleştirecektir. Kültürün gelecek nesillere aktarımında dilin oynadığı büyük rol dikkate alınarak denilebilir ki; bir toplum kime ait dili kullanıyorsa gelecek nesillere de o toplumun kültürünü aktarmış olacaktır. Çünkü birey topluma dil ile katılır. Başka bir toplumun dilinin öncelendiği kültürlerde birey o yabancı dilin aracılığında, o “başka” topluma eklenilecektir.

Küresel kapitalizmin en önemli stratejisi az gelişmiş ülkeler üzerindeki İngilizce destekli kültür egemenliği ile gelişmiş ülke sermayedarlarının ürünlerini fason üretimle üretecek ve onların ürünlerine pazar yaratacak bir tüketim kültürünü oluşturmaktır. Çünkü az gelişmiş ülkelerin işgörenleri ve girişimcileri çoğu zaman gelişmiş ülke işletmeleri için üretim yapar, sonra da kendilerinin başka ülke adına ürettikleri bu ürünleri dönüp yine o ülkelerin adına kat kat yüksek fiyatlarla satın alırlar. Küresel kapitalizmin İngilizce destekli kültür egemenliği ile yapılmak istenilen de zaten, az gelişmiş ülkelere ait, insan gücünün, doğal kaynakların, sermayenin, bilginin ve benzeri rekabet unsuru olabilecek bütün unsurların gelişmiş ülkeler için “adeta bedava feda edilme davranış modelinin” bir kültür unsuru haline getirilmesidir. Bunun için, medya, bilişim teknolojileri, eğitim kurumları ve özellikle üniversiteler pervasızca kullanılır. Düşüncelerin ve aklın dışavurumunda ve kültürün hali hazırdaki toplumlara geçirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında asıl rolü oynayan dil, gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkeler üzerindeki kültür egemenliğinde de başrolü oynar. Meselâ, günümüzde İngilizcenin “dünya dili” olduğu safıtası az gelişmiş ülkelerin en çok da yöneticileri, fason üretici iş çevreleri, medyası, aydınları(!), ile toplumun sorun çözme kapasitesine ve ülkenin milli gelirinin artışına hiçbir katkısı olmayan ancak “batılı” görünmenin görşelliği olarak; anlasa da - anlamasa da, bilse de - bilme de “İngilizce şovmenliği” yapan sözde bilim adamları ve batıya kültür olarak yanaşıp sınıf atlayacağını zanneden her türlü “okumuşları”(!) tarafından savunulmaktadır. Teknolojik gücün ve sırların hiçbir şekilde paylaşılmak istenmediği günümüz dünyasında her ne hikmetse, neredeyse maliyetine satılan bilgisayarlardan ve onun sunduğu internet hizmetlerinden İngilizce bilinmeden yararlanılamayacağı hararetle ifade edilmektedir. Bütün bunlardan daha vahimi; İngilizce bilinmeden bilim yapılamayacağı, bilgi üretilemeyeceği ve bilimsel düşünceye sahip olunamayacağı savunulup, ardı sıra da eğitimin İngilizce yapılması gerektiğinin dayatılıyor olmasıdır. Böylece az gelişmiş ülke insanları dünyada yaygınlaşan egemen gücün dilini kullanarak onların aklıyla hareket edip, yine onların düşüncelerini gerçekleştirmek üzere seferber edilmektedir. Bilgi onlar için üretilip, onların düşüncelerini gerçekleştirmeye yönelik bilim dünyasına (!) eklenilmektedir. Mesleki uzmanlaşmanın gerçekleştirildiği üniversitelerden, bilim dili diye dayatılan dilin ait olduğu kültürün aklıyla hareket edip, onların düşüncelerini gerçekleştirmeye yönelik üretim ve tüketim yapacak insanlar yetiştirilmektedir. Buna karşılık aynı gerekçeyle yarım asırdır İngilizce ile eğitim yapan üniversitelerin şimdiye kadar bilime, üretim güçlerinin artışına, sorun çözme tekniklerine ve uluslar arası rekabete ne katkı sağlamış olduklarına dair en küçük bir bulguya da rastlanmamaktadır.

3. Üniversitelerde Yabancı Dille Eğitim

Dil, bilgi ve eğitim iç içe kavramlardır. Bilgi, düşünülerek tespit edilen, yaşanılarak teyit edilen, beğenilerek ithal edilen, denenerek kazanılan, faydalı bulunularak sevk edilen, kimi zaman töre ve gelenek, kimi zaman kanun ve kural şeklinde ortaya çıkan toplumsal birikimdir. Açık ki, bu birikimin insanın özünde bulunan neslini devam ettirme güdüsüyle, var olan becerisini gelecek nesillere güvenli şekilde aktarmasının yegâne yolu da dil ile gerçekleşir. İşte tam da bu noktada eğitimin rolü ortaya çıkar. Eğitim bilginin dil vasıtası ile sevkini sağlar. Bulunmayı var etmek, bizde olmayı almak, bizi biz yapan değerleri güçlü kılmak, müspet kayda değer farklılıkları ithal etmek eğitim ve öğretim sistemi ve onun metodolojisi ile gerçekleşir. Bu sebeple eğitim sistemi, o toplumun kendi dilini doğru kullanıp, geliştirerek bilgiyle yapılan manipülasyonun önüne geçebilir, toplumun kendi özündeki zengin bilgi dağarcığının ortaya çıkarılmasında, bilginin ve buna bağlı olarak toplumun geliştirilmesinde rol oynar. Her toplum, kendi “anadilinin” bilim yapma kapasitesinde ve gelişmişlik ölçeğinde, bilimsel zihniyete ve eğitim süreçlerine önem vererek ve gerekli çalışmaları ve faaliyetleri yerine getirerek bilimsel bilgi üretir, böylece bilgi birikim düzeyini artırır (Eroğlu, 2007:273-274). Ayrıca, unutulmaması gereklidir ki, bilgi stratejik bir güçtür. Hiçbir gelişmiş ülke kendi hâkimiyetini zedeleyecek bilgiyi elinden kaptırmak istemeyecektir. Bu sebeple onların dilini kullanarak bile onların bilgi seviyesine ulaşılacağı düşünülmesi ya hayaldir ya da büyük bir yalandır. Başka kültürlerin ve onların ideolojilerinin dilini önceleyen eğitim sistemi, kendisi dışındaki farklılıkları boğup, bu farklılıkları kendi kimliğinde eriten sömürgeci güçlerin oluşturduğu sistematiğin bünyesindeki yeni gönüllü “kurşun askerlerin” ortaya çıkarılmasında ve onların efendilerine yapacakları hizmetin benimsetilmesinde görev almış olacaktır.

Bu sebeple ki, bilimin yapıldığı, bilginin üretildiği üniversitelerin, eğitimdeki rolü ve dili kullanma şekli bir kat daha önem arz eder. Dünyanın büyük bir kısmına hükmeden bir devletin evlatlarının Cumhuriyetle beraber yeni baştan kendine gelme ve güç kazanma isteği, halkımızın bir an önce gelişmiş ülke olma arzusunu daha çok harekete geçirmektedir. Bu telaşla kimi zaman hedef ve yöntemler şaşırılmakta, yönetimlerin, aydınların ve bilim insanlarının yaptıkları hatalar görülememekte ya da görülse bile bu konuda en duyarlı olması gereken bu sınıflara ses duyurulamamakta, güç yetmemektedir. Uzun bir süredir “yabancı dille eğitim” furyası, üniversiteler için önem kazanma, kaliteli olma göstergesiymiş gibi lanse edilmektedir. Her ne kadar, Türkiye’deki Yüksek Öğretim Kurumlarında öğretim dili Türkçedir (Yüksek Öğretim Mevzuatı, 435) maddesi bulursa da diğer taraftan, üniversitelerin önü, tamamen yabancı dille ya da en az %30 yabancı dille eğitim yapma (T.C. Resmî Gazete, 10 Temmuz 2007) konusunda açılmaktadır. Böylece, eskiden merkezde açılmış birkaç üniversitenin yabancı dille eğitim yapması, Anadolu’da hızla yayılan üniversiteleri, kendilerince sınıf atlamalarına etken olması için yabancı dille eğitime sevk etmektedir. Ülkemizin en zeki çocuklarının yıllardır merkezdeki üniversitelerde İngilizce yüzünden, yukarıda anlatılan sebeplerle, ziyan edildiği görmemezlikten gelinmekte, yabancı dille eğitim sevdası bütün bir ülkede yaygın hâle getirilmektedir. Bu uğurda, bilgi üretmesi gereken, bilim yapması gereken üniversitelerde hazırlık sınıfları açılmakta, öğrencilerin en az bir yılı başka hiçbir iş yapmadan sadece yabancı dil öğretimiyle geçmekte, ülke kaynakları açısından büyük maliyetlere katlanılmaktadır. Bu bağlamda, belirli bilimsel disiplinlerin akademik formasyonu ve uzmanlığı yerine, birçok önemli bölüm “İngilizce öğretme ve öğrenme ofisi” konumuna indirgenmektedir.

Elbette ki, üniversitelerin pek çok bölümünde okuyan öğrencilerin dünyanın diğer ülkeleriyle yapacakları işler göz önüne alındığında dünyadaki fırsatları yakalayıp tehditlerle baş edebilmesi açısından kendi anadilleri haricinde dünyanın farklı dillerini biliyor olmaları

önemlidir. Ancak, dil öğretme işinin öğrencilere en son Lise döneminde tamamlanması gereklidir. İlköğretim ve Lise düzeylerinde öğrenciler, en az yedi yıl Yabancı Dil dersleri görmektedirler. Buna rağmen öğrenciler hâlâ Yabancı Dil öğrenme işini becerememişlerse, ya da başka bir bakış açısıyla; mevcut eğitim sistemi yabancı dili öğrencilere yedi yıl içerisinde hâlâ öğretememişse, üniversitede verilecek bir yıllık yoğunlaştırılmış yabancı dil (İngilizce) eğitimiyle bilim öğrenecek ve bilim yapacak düzeye gelineceğini düşünmek hatalı olacaktır. Çünkü yabancı dil öğrenimi ancak “ana dilin” iyi öğrenilmiş olmasına bağlıdır (Eroğlu, 2007:274). Kendi dilini bile konuşurken yabancı dil özentisi içerisinde olan bir toplum hem kendi anadilinden olacaktır, hem de yabancı dili iyi öğrenemeyecektir. Kaldı ki, Üniversitelere böyle bir görevin ve sorumluluğun verilmesi, esas işlevi “bilim üretmek ve bilim yoluyla mesleki uzmanlaşmayı sağlamak” gibi son derece üst düzeyde bir görev yerine getirme konumunda bulunan Üniversitelerin, İlköğretim ve Liselerde başarılması gerekirken başarılabilen yabancı dil öğretilme aracına indirgenmesi, bu kurumların var oluş nedeninin anlaşılmadığını da gösterir. Üniversitelerde yabancı dil hazırlık sınıflarının açılması için harcanacak emek, zaman ve para gibi maliyetlerin, İlköğretim ve Liselerde yabancı diller konusunda etkin eğitim ve öğretimin verilmesi için harcanması, buna karşılık; üniversitelerin ülkenin acil ihtiyacı olan yenilik ve sorun çözme kapasitesinin geliştirilmesine odaklanması çok daha etkili ve verimli bir eğitim ve mesleki uzmanlaşma sağlayacaktır.

Yabancı dil bilmek başka bir şeydir, yabancı dille %30 ve üstü de olsa eğitim yapmak bambaşka bir şeydir. Şayet, %30 ve üstü de olsa yabancı dille ders işlemenin gayesi, “yabancı dili öğrenen öğrencinin, dersler yabancı dille yapılmazsa dili unutur ve onu meslek yaşamında kullanamaz” endişesi ise, böyle bir endişe, gençlere yöneltilmiş bir aşağılama ve onların “beceriksizlik”, “unutkanlık” ve “bildiğini pratiğe dökememe” varsayımlarıyla horlanmasıdır. Gerçekte, böyle bir sorun varsa, bunun sorumluları kimlerdir ve bütün bunlar nasıl bir eğitim sisteminin hasarlı sonuçlarıdır sorusuna cevap bulunması gereklidir. Şayet yabancı dille ders verme gerekçesi bilimi daha iyi yapabilmek ve öğretebilmek ise, bu da külliyen hatalıdır. Çünkü Türkçe alasıyla bilim dilidir ve Türkler gerçek bilimi ancak ve ancak Türkçeyle öğrenip, Türkçeyle geliştirirler. İngilizcenin dünya dili olduğuna dair safсата, bu gün dünyada acımasızca gerçekleşen sömürünün bir aracı ve “afyonu”dur. Millet olmak ve millet olarak kalmak kendi dilimize sahip olmaktan, onu yüceltmekten ve onunla bilime imza atmaktan geçer. Yabancı dille eğitim –ki bu yabancı dil her ne hikmetse daima İngilizce olmaktadır– bilimi yavaş yavaş “dünyanın merkezinin” emrine vermektir. Koskoca bir milleti ve ülkeyi “küresel feodal beylerin” gecekondularına haline getirme operasyonlarına, en azından, alet olmaktadır. Hâlbuki bilim yapmak ancak, özgür insanların ve zengin dil hazineleri olan yüksek kültürlerin işidir. Örneği yoktur ki, bu gün gelişmiş ülkelerin (misyonerlik amacına uygun olarak açılmış okulları hariç) hiç birinde eğitimde ve bilim kurumlarında başka bir dille ders verilsin. Bu ancak, az gelişmiş ülkelerin, daha önceden gelişmiş ülkelerin sömürmesine maruz kalmış toplumların, ya da henüz kültürlerini şekillendirememiş yeni yapılanan toplulukların tercih ettiği bir durumdur. İngilizceyle ya da her hangi başka bir yabancı dille eğitim, bilimi geliştirecek olsaydı, bu gün Hindistan, Cezayir, SSCB’den ayrılan yeni Cumhuriyetler (ki hepsi yabancı dille eğitimi öncelerler) bilimde dünyanın önde gelen ülkeleri olurlardı. En geliştiği söylenen Hindistan bile, yazılım teknolojilerinin adeta fabrikası olmasına rağmen hâlâ kendi ismi, markası, ekonomik gücü ve hatta siyasi gücüyle var olmayı becerememekte, fason üretimle bu alandaki tekel dünya piyasasının çok düşük ücretli ve marjinal işçiliğini yapmaktadır. İngilizler İngilizce eğitim yapar, Fransızlar Fransızca eğitim yapar, Almanlar Almanca eğitim yapar, Ruslar Rusça eğitim yapar ve Türkler hiçbir istisnası olmadan özellikle bilim alanında Türkçe eğitim yapmalıdır. Bilimsel gelişme ancak buna bağlıdır.

Ayrıca, bir kısım üniversitelerin YÖK ve rektörlerinin yönlendirmesiyle alınan senato kararlarıyla, yabancı dille %30 ve üstü de olsa eğitim yapmak, öğrencilerimizde bilim yapmak için Türkçenin yeterli olmayacağına yönelik bir yargı oluşturması sebebiyle de geleceğimizin teminatı olan gençlerimizin dilleri ve kendi ülkelerinde yapacakları bilimleri konusunda aşağılık kompleksine girmelerine sebep yaratılacaktır. Nihayetinde yapılan bilimsel çalışmalarla da kanıtlanmıştır ki, özellikle sanayide ve teknolojiye rakip olarak görülen ülkeler gelişmiş ülkeler değil, Çin, Hindistan, Pakistan gibi az gelişmiş ülkelerdir. Böyle bir kompleksi pekiştirmemek için gençlerimize kendi kültürel unsurlarıyla ve kültürlerinin en önemli taşıyıcısı olan dilleriyle gurur duyacakları, gelişecekleri ve bilim yapacakları bir ortam yaratılmalıdır. En iyi kendi dilimizde duyar, en iyi kendi dilimizde konuşur, en iyi kendi dilimizde düşünür ve en iyi dilimizce yaratıcı oluruz. Başkasının dilini taklit etmek, bizi başkasının ürünlerini taklit edip sonra da onların alıcısı olmaktan öteye götüremeyecektir.

4. Sonuç: Beceriksizliği En İyi Yabancı Dille Eğitim Örtüyor

Doğunun geleneksel bilim anlayışı, sonsuzluk içerisinde sırrı aramak, hikmete ulaşmaktır. Hâlbuki özellikle günümüzde, batı bilim anlayışı her şeyi eşyayı kavramanın faydacılığı içinde değerlendirme yolunu seçmiştir. Batıdan ithal edilen pozitivist yaklaşım, aklın kabul etmediği hiçbir şeyi doğru kabul etmez ve bilimi sadece aklın sınırları içerisinde değerlendirir. Bu pozitivist anlayış sonsuzluk içerisinde doğruya ulaşma ve hep bir öteye daha gidebilme hedefini seçen doğu toplumlarının felsefesi, kültürü ve dili ile tezat teşkil eder. Bu sebeptendir ki, tarihsel olarak doğu kültürüne sahip olmuş toplumların, bilimi batı diliyle, batı felsefesiyle, batı metoduyla yapmak için zorlanması ya da buna sevk edilmesi doğu toplumlarının mantık silsilesine ve mantık yapısına aykırıdır. Bilimde ve eğitimde böyle bir zorlama ya da yönlendirme, o toplumların mantığıyla çatıştığı için, bizde de dâhil olmak üzere dünyadaki pek çok örnek üzerinde açık ve seçik olarak görüldüğü üzere, ciddi “mantık çözümlerine” yol açmaktadır.

Bu durum tarihsel olarak da görülmüş ve gözlenmiştir. Nitekim Tanzimat’tan bu yana, yabancı dille eğitim yapmanın daha çok “ilerleme”, “gelişme”, “kalkınma”, “adalet”, “eşitlik”, “özgürlük” getirmediği aşikârdır. Bilakis, böyle bir yöntem, toplumumuzun fertlerinin zaman içerisinde o toplumdaki diğer fertlerle iletişim kuramamasına ve anlaşamamasına sebep olmuştur. Yönetici-yönetilen, aydın-halk arasında yaklaşık bir asırdır ifade edilen kopukluğun, anlaşılamanın ve temsil probleminin varlığının en önemli sebeplerinden biri de yabancı dille eğitimin ya da bu özentinin varlığıdır.

Elbette ki bilimde yabancı dil bilinmesi gereklidir. Ancak bu gereklilik, özellikle üniversitelerde “yabancı dil öğretme fonksiyonunun” dışında olmalı; “kültür aktarımıyla yeni bir kimlik kazandırma” aracı haline getirilmemelidir. Bunun yerine, bilgiyi “Çin’de bile olsa gidip almak” gayesiyle yabancı dil kullanılmalıdır. Hiç şüphe yok ki, insanların düşünebilme kapasiteleri bildikleri kelime sayısı ile ilgilidir. Bir başka dili öğretmeye çalışıp, üniversitelerde bir başka dille ders anlatmak, sanki bilim yapabilmek ancak “yabancı dil bilme” ye bağlıymış ve bilimdeki gelişme sadece “İngilizce bilmek” ile sağlanırmış, izlenimi yaratacaktır. Hâlbuki böyle bir durum, bilimsel düşünmeyi ve bilgi öğrenme sürecini, İngilizcede bilinen kelime sayısı ile sınırlandırır. Anadilde bilinen kelime sayısı her halükarda ikinci bir dilde bilinen kelime sayısına göre karşılaştırılmayacak kadar çok olacağına göre, anadilde yapılan bilimsel faaliyetler ve düşünce kapasitesi çok daha zengin olacaktır. Bu zenginlik ve doğru kullanım bilimsel, teknolojik, ekonomik, siyasi vb. bütün gelişmeler için de zemin oluşturulacaktır. Ancak, kitle iletişim araçları, bilişim teknolojileri ve eğitim sistemleri aracılığıyla bir taraftan yabancı dil, olması gereken işlevinin haricinde öncelenirken, diğer taraftan da bu öncelenenin bir sonucu olarak hâlihazırdaki gençliğin

anadilleri olan Türkçede büyük tahribatlar oluşmuştur. Gençlik, kültürümüzün mihenk taşları olabilecek pek çok kelimeyi duymadığı gibi, duyduğu çoğu kelimenin de anlamını bilmemektedir. Sonuçta düşünce yeteneği hızla sınırlanan bir nesil ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, bütün okullarda ve gerekirse üniversitelerde öğrencilerin anadildeki kelime hazinelerini geliştirmeleri ve bunu söyleme ve yazıya doğru aktarmaları için gayret sarf edilmelidir.

Açıktır ki; eğitim kurumlarında derslerin yabancı dille verilmesinin ve bilimin yabancı dille yapılmasının istenmesinin rasyonel düşünceye dayalı hiçbir kabul edilebilir mantığı yoktur. Gaye bilim öğretmek ve bilim yapmak ise bunun en anlaşılır, en kolay ve en başarılı yolu elbette ki Türkçedir. Hangi bilim dalında hangi konu anlatılırsa anlatılsın, anadili Türkçe olan Türk öğrenci, en iyi Türkçe ile eğitimi anlayacak, bilgiyi en iyi Türkçe üreterek bilim sürecine katkı verecektir. Üstelik Türkçe dünyanın en zengin ve en köklü dillerinden biridir. Eğer üniversitelerin bilim adına yapmaları gereken bir şey varsa o da, zengin ve köklü Türk dilinin nimetlerinden diğer ülkelerin de yararlanmasını sağlamaktır.

Kaynakça

Altınörs Atakan (2003), **Dil Felsefesine Giriş**, İnkılâp, İstanbul.

Eroğlu Feyzullah (2007), **Davranış Bilimleri**, Beta, İstanbul.

Kahraman Hasan B., E.F. Keyman, A.Y. Sarıbay (1999), “Küreselleşme ve Demokrasi, Nesne Bireyden Özne Bireye”, **Küreselleşme**, İTÜ Vakıf Dergisi, , Sayı:29, Haziran.

Özakupınar Yılmaz (2002), **İnsan Düşüncesinin Boyutları**, Ötüken, İstanbul.

T.C. Resmi Gazete, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2007/07>

Yüksek Öğretim Mevzuatı, Yükseköğretim Kurumlarında Eğitim-Öğretimin Yabancı Dille Yapılması, Yabancı Dille Eğitim-Öğretim Yapacak Yüksek Öğretim Kurumları Madde 10.